

larını haber vermiştir (İbn Asâkir, XII, 226-227). İbn Hacer, yer belirtilmeyen benzer merfû bir rivayeti râvilerinin zayıf olması ve senedinde inktâ bulunması sebebiyle zayıf kabul etmiştir (*el-İşâbe*, I, 315). Hucr'un öldürülmesi birçok kimseyi üz-müş, Ziyâd'ın Horasan'a vali tayin ettiği Rebî' b. Ziyâd el-Hârîsî üzüntüsünden vefat etmiş (Belâzürî, s. 596), Medine'de bu olaydan haberdar olan Abdullah b. Ömer ağlamıştır. Hasan-ı Basrî de olaydan duyduğu infialî dile getirmiştir. Hucr'un iki oğlu Ubeydullah ile Abdurrahman da Hz. Ali taraftarlığı yüzünden öldürülmüştür (İbn Asâkir, XII, 210).

Çokça namaz kılıp oruç tutan, duası makbul, iyiliği tavsiye eden, kötülöklere karşı çıkan bir kişi olarak tanınan Hucr b. Adî Hz. Ali, Hammâr b. Yâsir ve Şerâhil b. Mürre'den hadım almış, kendisinden de mevlâsı Ebû Leylâ el-Kindî, Ebû'l-Bahterî Saîd b. Firûz et-Tâî, Abdurrahman b. Âbis rivayette bulunmuştur.

Hucr b. Adî'nin hayatına dair Muham-med Cevâd Fazlullah *Hucr b. 'Adî el-Kin-dî, şehîdü'l-îmân eş-şâbir* (Beyrut 1974), Abdülhamîd el-Muhâcîr *Hucr b. 'Adî lâ yûsâvim fi'l-îhâk* (Beyrut 1413/1992), Abdullah es-Sebtî *Hucr b. 'Adî* (Necf, ts.) adıyla Arapça, Hasan Merznâk el-Ekberî de *Hucr b. 'Adî* (Tahran 1349 hş./1970) adlı Farsça birer eser kaleme almışlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VI, 217-220; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 292; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, III, 72-73; a.mlf., *et-Târîhu's-şagîr*, I, 95; *el-İmâme ve's-siyâse*, I, 158; Belâzürî, *Fütûh* (Fayda), s. 377, 433, 596; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), V, 135, 253-275; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, III, 266; Mes'ûdî, *Mürûc'z-zehab* (nşr. Yûsuf Es'ad Dâgır), Kum 1404/1984, III, 3-4; İbn Hibbân, *Meşâhîr*, s. 89; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğânî*, XVII, 79-94; Taberânî, *el-Mu'cemû'l-kebir* (nşr. Hamdî Abdülmecîd es-Selefi), Beyrut, ts. (Dâru İhyâit-türâsî'l-Arabî), IV, 34; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 470-471; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, I, 356-359; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* (Amrevî), XII, 206-234; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, III, 472-488; a.mlf., *Üsdü'l-gâbe*, I, 461-462; Nüveyrî, *Nihâyetü'l-ereb*, XX, 330-342; Zehebî, *el-İber*, I, 40; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ*, III, 462-467; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, VIII, 49-55; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 314-315; Mehmed Zihni, *Meşâhîrü'n-nisâ*, İstanbul 1294, II, 301-302; a.mlf., *el-Hakâik*, İstanbul 1310-11, I, 215-217; Meclîsî, *Bihârü'l-envâr*, Beyrut 1403, XLII, 178; XLIV, 28-29; J. Wellhausen, *İslâmiyet'in İlk Devrinde Dinî-Siyasî Muhalefet Partileri* (trc. Fikret İşiltan), Ankara 1989, s. 91-98; M. Takî et-Tüsterî, *Kâmûsü'r-ricâl*, Kum 1990, III, 122-131; Hasan Onat, *Emevîler Devri Şii Hareketleri ve Günümüz Şiilliği*, Ankara 1993, s. 43-58; H. Lam-mens, "Hucr", *IA*, V/1, s. 576; a.mlf., "Hudjir", *IE* (İng.), III, 545.

NEBİ BOZKURT

HUCR b. YEZİD

(حجر بن يزيد)

Hucr b. Yezîd b. Seleme el-Kindî
(ö. 50/670 [?])

Sahâbî.

Güney Arabistan'da bulunan Kinde kabilesinin önemli şahsiyetlerinden biridir. Aynı soydan gelen ve "Hucrü'l-hayr" diye bilinen Hucr b. Adî ile karıştırılmaması için yaptığı kötülöklere tanındığından kabilesi arasında kendisine "Hucrü's-şer" denilmiş ve daha çok bu unvanla tanınmıştır. Bin kişiye sözü geçen kimselere verilen "cerrâr" unvanına sahip olan Hucr Yemenli cerrârlar arasında zikredilmektedir (İbn Habîb, s. 251-252). Kabilesini temsil eden bir heyetle birlikte 9 (630) yılında Medine'ye gelmiş ve Resûl-i Ekrem'in huzurunda müslüman olmuştur. Cemel Vak'ası'nda Hz. Ali'nin kumandanları arasında yer alan Hucr Sıffin Savaşı'nda da yine onun tarafını tutmuş ve tahkîm hadisesinde protokolde Hz. Ali tarafını temsilen bulunmuştur. Ancak daha sonra Ümeyyeoğulları'na yaklaşan Hucr b. Yezîd'i Muâviye İrmîniye valiliğine tayin etmiştir. Hucr'un 50 (670) veya 51 (671) yılı civarında vefat ettiği belirtilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 251-252; Fesevî, *el-Ma'rife ve't-târîh*, III, 403; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 426; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 463; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, III, 467; a.mlf., *Târîhu'l-İslâm: sene 41-60*, s. 32-33; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 315; Bedrân, *Tehzîbü Târîhi Dimaşk*, IV, 90.

HÜSEYİN ALGÖL

HUCURÂT SÜRESİ

(سورة الحجرات)

Kur'an-ı Kerim'in
kırk dokuzuncu süresi.

Medine döneminin son yıllarında muhtemelen Feth süresinin ardından nâzil olmuş, 13. âyetin Mekki olduğu yolunda Abdullah b. Abbas'tan nakledilen rivayette ise itibar edilmemiştir. Âlûsî, 13. âyetin Mekki olduğu kabul edildiği takdirde sürede yer alan âyetler arasındaki uyumun bozulacağına dikkat çekmektedir (*Rûhu'l-me'ânî*, XXVI, 131). Süre on sekiz âyet olup fâsıla* sı m ve n harfleridir.

Hucurât süresinin nüzül sebebi olarak Temimoğulları kabilesinden bazı kişilerin Medine'ye gelip Hz. Peygamber ile görüş-

mek isterken ortaya koydukları kaba tavır gösterilir. Rivayete göre Resûl-i Ekrem, mescide bitişik odalardan birinde gündüz vakti istirahat ederken bu bedeviler dışarıdan yüksek sesle, "Hey Muhammed, kalk, biz geldik!" diye bağırıp çağırıyorlar, bunun üzerine Resûlullah alalecele giyinip yanlarına çıkmış, onları mescide alarak görüşmeye başlamış, fakat kaba tutumlarından rahatsız olmuştu (Vâhidî, s. 386-387).

Sûre ismini 4. âyette geçen ve "hücre" kelimesinin çoğulu olan "hucurât"tan alır. Hücre "başkalarının girmesine engel olacak şekilde taş duvarla çevrilmiş yer" demektir. Arapça'da tahtadan, çalı veya hurma dallarından yapılmış tek gözlü basit evlere de bu ad verilir. Sürede ise Mescid-i Nebevî'nin yanındaki Hz. Peygamber ve ailesine ait odalar kastedilmektedir. Bunların hurma dallarından ve çadır parçalarından yapılmış basit meskenler olduğu, daha sonra Emevî halifelerinden Velîd b. Abdülmelik zamanında Mescid-i Nebevî'nin genişletilerek yeniden inşası sırasında bu odaların mescide katıldığı, bu esnada Saîd b. Müseyyeb'in, "Ben bu odaların kendi haline bırakılmasını ve öylece korunmasını isterdim ki Medine halkı ile dışarıdan gelen müslümanlar peygamberlerinin nasıl yaşamış ve ne kadar az şeyle yetinmiş olduğunu gözleriyle gör-sünler" dediği kaynaklarda belirtilmektedir (Âlûsî, XXVI, 139).

Hucurât süresinin nesih hattıyla yazılmış ilk âyetleri
(Köprülü Ktp., nr. 9)

